

FOTODOKUMENTASJON OG TILSTAND
Solheim gård, Stjørdal

Vedlegg til diplomoppgave
Fakultet for arkitektur og billedkunst
Vår 2015

Siri Sollie Ekholm

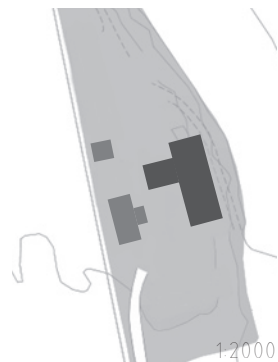

INNHOOLD

Et lite tilbakeblikk	5
Vi nærmer oss gården	11
Bygningene og tunet	15
Låven - overordnet beskrivelse og tilstand	11
Låven - rom for rom	27
-Låven, 2.etg	28
-Høyloftet	30
-Avdelt rom oppe på låven	32
-Snekkerverkstedet	34
-Låvebrua	36
-Fjøset	38
-Fyrrommet	40
-Utedoen	42
-Stallgangen	44
-Stallen	46
-Grisehuset	48
-Småfefjøset (?)	50
-Fraukjelleren	52
Oppsummering	54

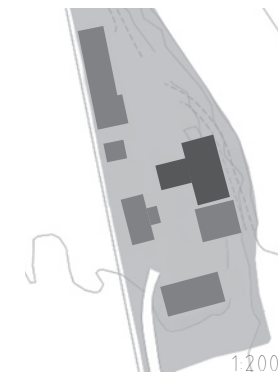
Et lite tilbakeblikk...

1900

Solheim gård ble bygget rundt år 1895. Gården bestod av et våningshus, et stabbur og en enhetslåve med blant annet fjøs, stall, grisehus, hønehus, snekkerverksted og høylåve.

1975

På 1970-tallet ble det satt opp mye ny bygningsmasse; en kårbolig, en korntørke og fire redskapsbuer for landbruksmaskiner. Deler av låven ble revet for å gi plass til en ny dobbelgarasje.

2015

På 1980-tallet ble kårboligen påbygd en større peisestue. Fra 2003-2013 ble det gamle våningshuset oppgradert og bygd ut. Kårboligen ble totalrenovert inn- og utvendig i 2013-14. Stabburet ble pusset opp innvendig og innlagt strøm i 2014. Nå må de andre uthusene oppgraderes - først og fremst låven - for at de skal bestå.

Skurtresking på nabogården.
Solheim gård i bakgrunnen.

Storflom i 1953.

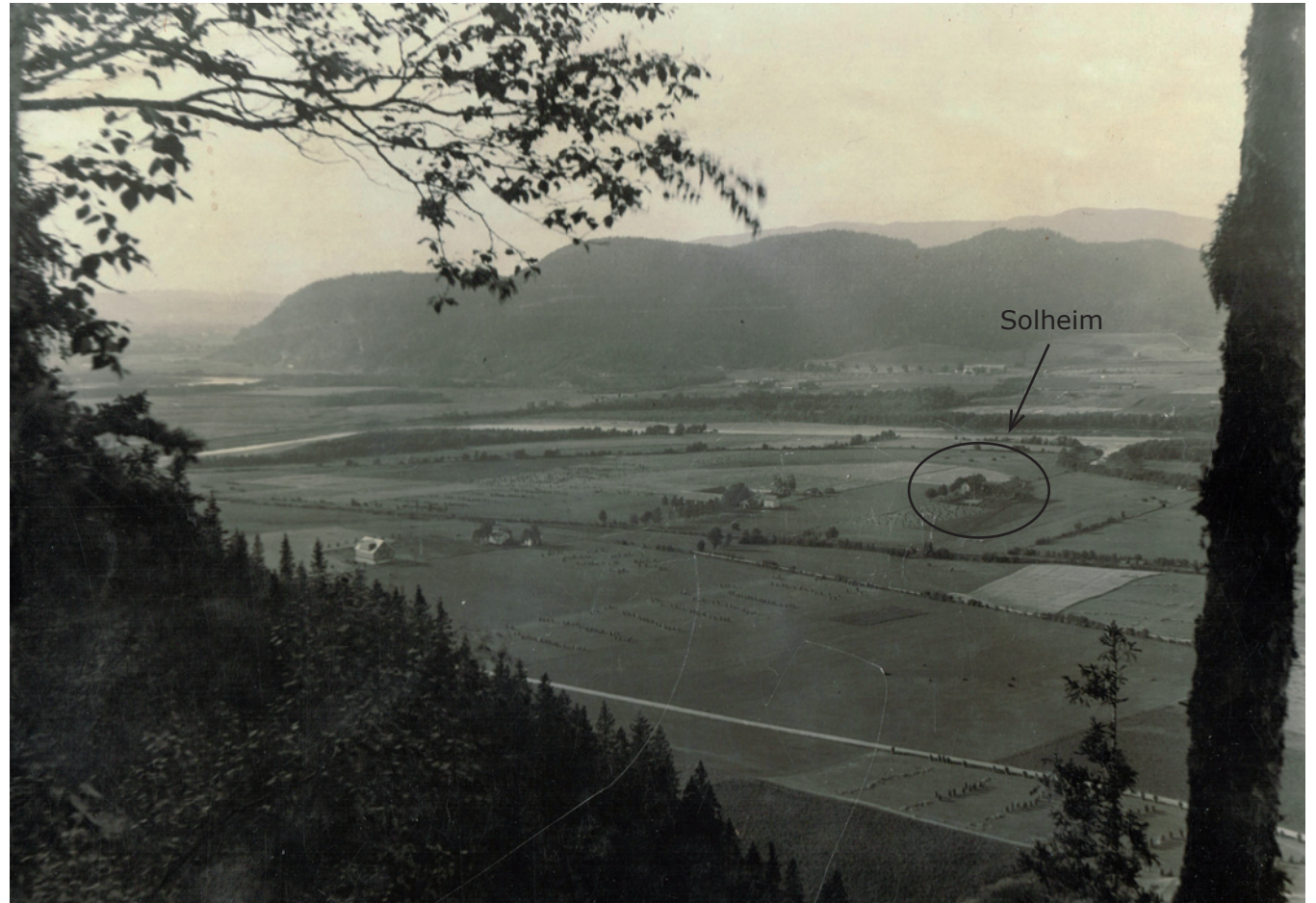

Foto av Øfstigrenda tatt fra berget i sør, ca 1930.

Bildet er tatt en gang etter bygging av redskapsbuer og korn-
tørke (t.v.) og kårboligen (t.h.) rundt 1975, og før ombygging av
våningshuset i 2003-13.

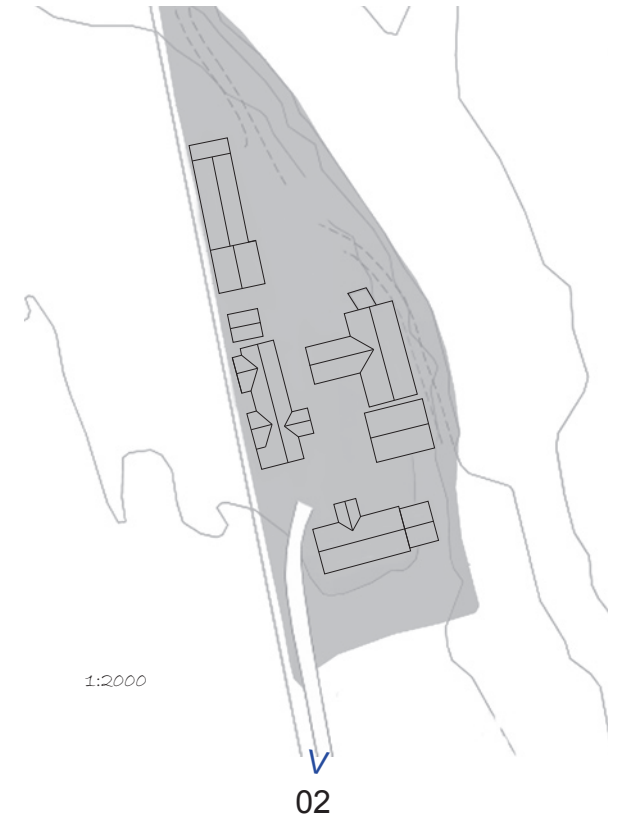
Ví nærmer oss gården...

01

02

01 <

1:2000

02

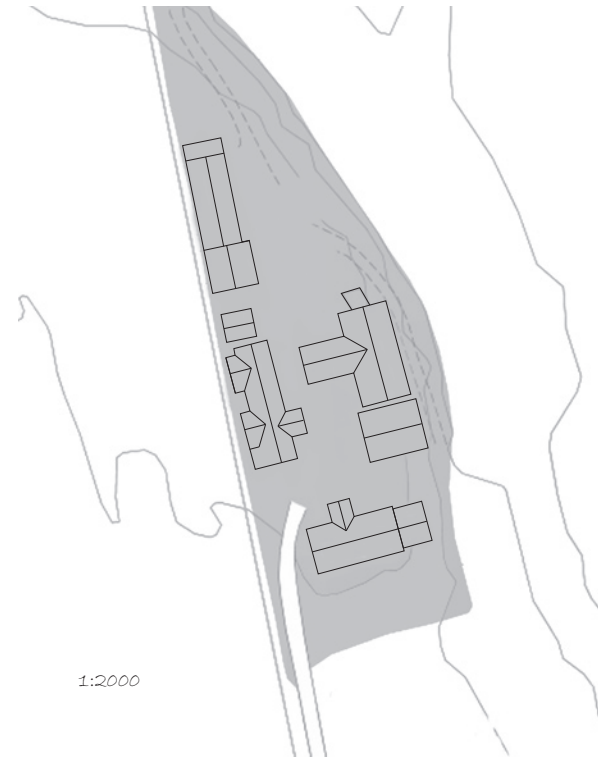

03

04

03
1

1:2000

> 04

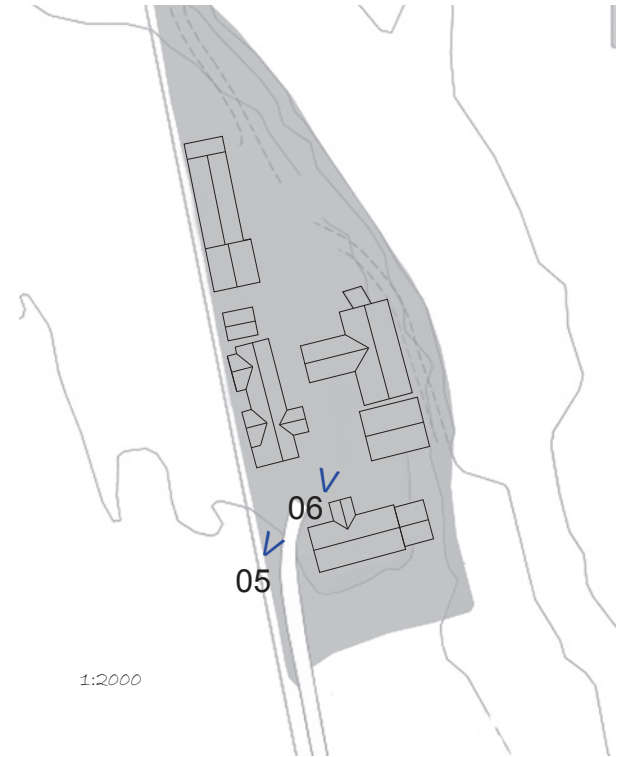
Bygningene og tunet...

05

06

1:2000

Kårboligen før oppussing i 2014.

07 Kårboligen

08 Våningshuset

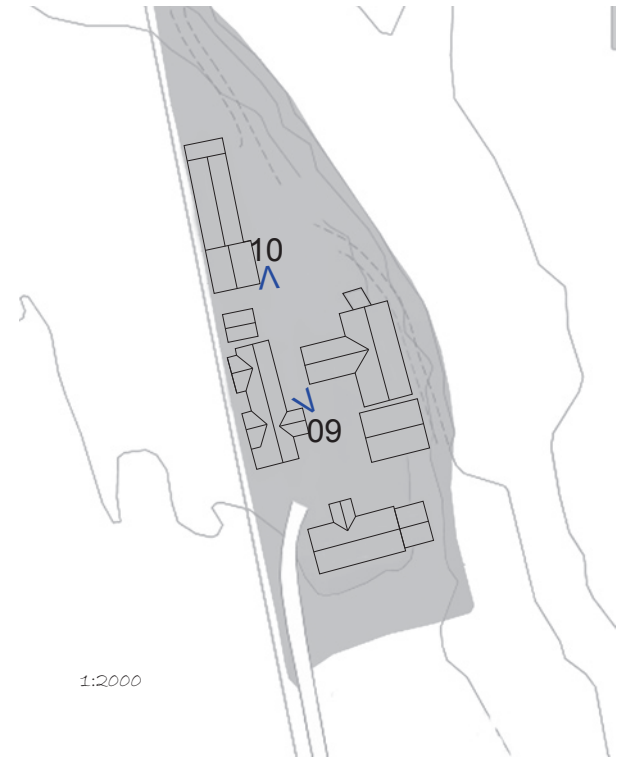

09

10

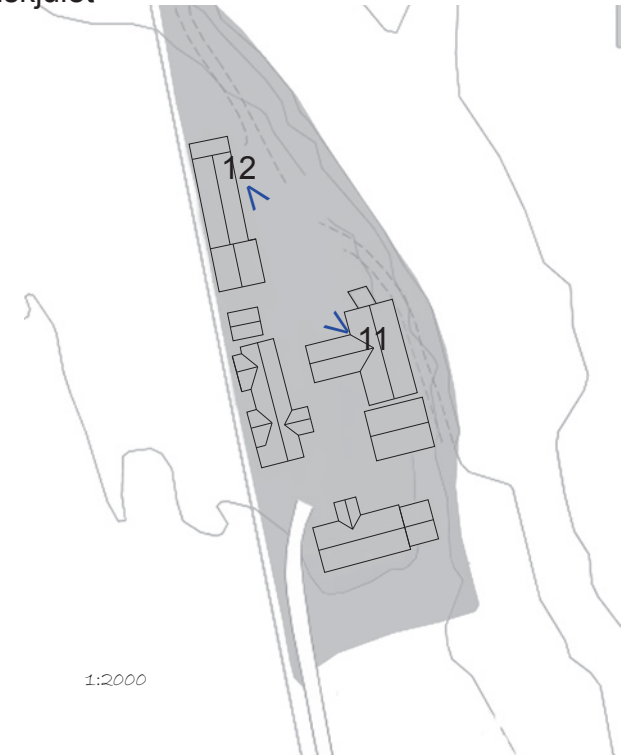

11 Stabburet, kornørka og vognskjulet

12

Låven

- overordnet beskrivelse og tilstand

Generelt

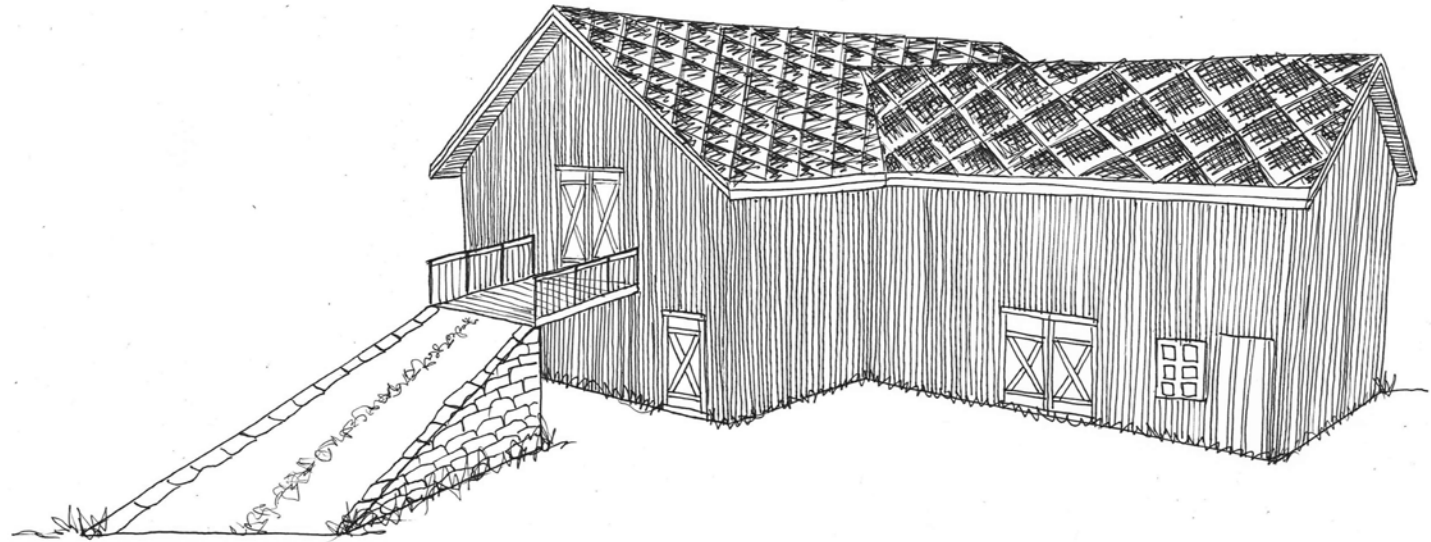
Låven som det eneste og siste "opprinnelige" på tunet. Det estetiske uttrykket på bygningene på Solheim gård har blitt mye endret over tiden. Det opprinnelige våningshuset er såpass ombygd og påbygd at det framstår helt ulikt enn for bare 15 år siden. Kårboligen ble bygget på fra 70-tallet og fikk en oppgradering "tilbake i tid" i 2014 med utskifting av husmorvinduer til fordel for sprossevinduer, og overbygd inngangsparti med utskjæringer fra sveitserstilen. Dette blir bare en konstruert og kunstig referanse til tidlig 1900-tall. Dobbeltgarasjen er veldig praktisk, men har med arkitektonisk og estetisk perspektiv ingen ting på gårdstunet å gjøre. Den er riktignok med på å danne østveggen i tunet, men opprinnelig var låven lenger og utgjorde alene østveggen i tunet. Det hadde vært en penere løsning å beholdt det slik..

Foto av kårbolig før og etter renovering, 3D-figur av våningshuset før og etter ombygging, evt tunet med låven og garasjen

Ettersom låven er den eneste bygningen med mest – eller noe som helst – autentisitet i forhold til gårdens opprinnelige utforming og uttrykk, er det ønskelig å understøtte dette. Karakteristiske trekk som kledning, vinduer og dører med omramming, samt fargen og det skiferkledde taket, er ele-

menter som bør bevares og tas med videre når låven skal rustes opp. Det er nå låven som er i dårligst stand på eiendommen, og samtidig den mest autentiske og den som har høyest historisk verdi.

Jeg stiller meg spørsmålet om det samme også gjelder på andre gårder andre steder. Det er utbredt at gårder har oppført nye bolighus på gårdene gjennom 70-, 80-, 90- eller 2000-tallet, mens eventuelt eldre bolighus er jevnlig vedlikeholdt opp gjennom tidene. Enhetslåvene avviklet vel stort sett driften mellom 1950 og 1976 (da den nye landbruksreformen kom), og siden da er nok mange bygninger uendret. Og med lite eller ingen vedlikehold. Dersom dette er tilfelle er det flere låver som er så å si opprinnelige og autentiske, og dermed en viktig historisk referanse til drift og arkitektur på den enkelte gård.

Fasade

Kledningen på låven er av varierende alder, dimensjon og tilstand. Den nyeste kledningen er antakelig montert i forbindelse med opprettelse av fyrrom i deler av fjøset. Denne har over- og underbord, der overbord er av glattkant med en bredde på ca 15 cm (6 tommer). Inn mot tunet har låven eldre kledningsbord – muligens opprinnelig – med overbord og underbord, der overbord har profilert kant og en bredde på ca 12,5 cm (5 tommer). Andre fasadevegger er kledd med låvepanel og kledningsbord i ulike bredder. (foto og evt illustrasjon av kledningsprofil)

Der kledning ikke er byttet nylig, kreves det utskifting på grunn av fukt- og råteskader, samt uttørking. Den nyere kledningen kunne med fordel også vært byttet ut med kledningsbord med mer opprinnelig karakter. Kledningens montering med over- og underbord, samt dimensjon og profil, har mye å si for det estetiske uttrykket.

Mot tunet har tre vinduer i 1. etasje blitt byttet ut med midlertidige "vinduer" – en vinduslignende ramme med pleksiglass. Dette ble gjort fordi de opprinnelige vinduene var ødelagt; treverket var råttent og glassene knust. Tidligere eier hadde hengt opp svarte plastsekker på innsiden, og dette så veldig trist ut og ble derfor fjernet og erstattet med en midlertidig

løsning. Disse bør byttes ut med ordentlige vinduer som kan lukkes, og gies samme omramming som de opprinnelige vinduene. Opprinnelige vinduer og omramming har etter min mening stor estetisk kvalitet, og gjenspeiler samme type vinduer og omramminger som finnes på driftbygninger i nærområdet.

Jeg vil gå så langt som å påstå at ikke alle fasadeflatene på låven på Solheim er like viktige å bevare slik de fremstår i dag. For å sette det på spissen, er det kun de to veggflatene inn mot tunet som bør bevares noenlunde slik de er i dag, men også her er det rom for noen endringer. Eksempelvis kan det antakelig settes inn flere vinduer – over/ under eksisterende vinduer og dører, slik at dagslysforholdene inne i låven bedres. Det viktigste i fasaden mot tunet er at essensen – eller stilen – fra det opprinnelige bevares (og eventuelt fremheves).

Resterende fasader vil jeg vurdere som mer fleksible i forhold til endringer, både materialer, vindusåpninger og – omramminger, samt detaljering står friere her. Det kunne vært interessant å se hvor mye låvens fasade kan endres på de flatene som ikke vender inn mot tunet, uten at bygningens integritet svekkes av dette. Større grad av fleksibilitet i utforming av fasa-

Tak

den vil trolig føre til bedre og mer fleksible løsninger på innsiden. Jeg vil gå så langt som å påstå at ikke alle fasadeflatene på låven på Solheim er like viktige å bevare slik de fremstår i dag. For å sette det på spissen, er det kun de to veggflatene inn mot tunet som bør bevares noenlunde slik de er i dag, men også her er det rom for noen endringer. Eksempelvis kan det antakelig settes inn flere vinduer – over/ under eksisterende vinduer og dører, slik at dagslysforholdene inne i låven bedres. Det viktigste i fasaden mot tunet er at essensen – eller stilen – fra det opprinnelige bevares (og eventuelt fremheves).

Resterende fasader vil jeg vurdere som mer fleksible i forhold til endringer, både materialer, vindusåpninger og – omramminger, samt detaljering står friere her. Det kunne vært interessant å se hvor mye låvens fasade kan endres på de flatene som ikke vender inn mot tunet, uten at bygningens integritet svekkes av dette. Større grad av fleksibilitet i utforming av fasaden vil trolig føre til bedre og mer fleksible løsninger på innsiden.

Taket er tekket med skifer i rutemønster. Under skiferen finner man undertak i tre, bjelkelag og taksperrer. Taket er ikke tett, og krever utbedring snarlig for ikke å påføre ytterligere skade på konstruksjon med mer. Fra et visuelt perspektiv er det foretrukket å bevare skifertaket også etter utbedring, enten ved å beholde den opprinnelige skiferen (og supplere ved eventuelt skadede steinheller) eller anskaffe ny skifer. Dersom man vurderer andre typer takteking, må man være bevisst på den visuelle og estetiske endringen dette vil påføre låvens fasade og uttrykk, også ift tunet.

Grunnmur

Låvens grunnmur er bygget av naturstein, og enkelte steder er den rast ut. Mest kritisk er dette i hjørnene mot øst, spesielt hjørnet i nordøst. Her har muren sklidd ut, og bindingsverket har fulgt med. Midlertidige tiltak med ekstra innsetting av stenderverk og skråavstiving er gjort både i 1. og 2. etasje i dette hjørnet. Utglidning av grunnmur er antakelig hovedårsak til at taket er utett; konstruksjonen har sklidd ut av posisjon, og dermed har også undertak og skiferstein beveget seg. For at låven skal bestå i tiden fremover, må trekonstruksjonen jekkes opp, slik at muren kan styrkes, rettes og bygges opp der det er behov for dette. Foretrukket utført på samme måte som opprinnelig for å bevare det visuelle uttrykket.

I sørøst har betonggulvet rast ut under veggen. (I sørøst er det også satt inn skråavstiving i taket, men denne er sannsynligvis satt inn i forbindelse med riving av sørenden av låven.)

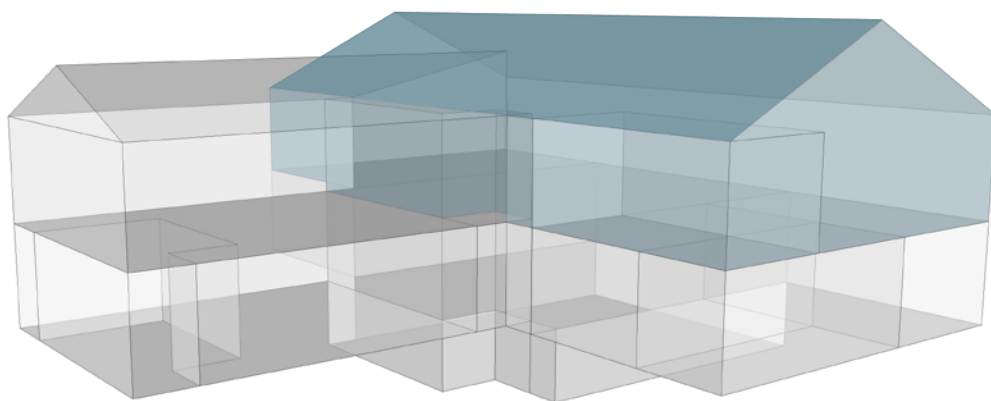

Konstruksjon

Låven er stort sett oppført i bindingsverk, med unntak av fjøset som er oppført i tømmer. Det av konstruksjonen som er mulig å besiktige fra bakken og gulvnivå, ser stort sett ut til å være i god stand. Tømmerkassen virker hel og tørr. Noe av takkonstruksjonen må antakelig byttes ut ved oppgradering av taket. Stedvis er det hull i taket, og vann har kommet seg forbi skiferstein og undertak. Noe av takkonstruksjonen må derfor byttes på grunn av råte.

Låven - rom for rom

2. ETASJE

Beskrivelse:

Hovedrommet i låven er et stort åpent rom, som utgjør nesten hele arealet i bygningsdelen som går fra sør til nord. Synlig konstruksjon både i vegger og tak. Tregulvet er råttent enkelte steder på grunn av hull i taket. Plategulv enkelte steder, med runde hull i gulvet, antakelig har det vært ventilasjon/utlufting i forbindelse med tørking av korn og/eller høy. Et større rundt hull finner vi også i østveggen i forbindelse med hullene i gulvet. Her har det også vært en vifte. Hevet gulv (ca 20 cm) ved låvedøra, antakelig for at man skal kunne kjøre inn med traktor eller lignende, samme nivå som låvebrua utenfor. Det er ett vindu ca midt på den østre veggen.

Taket har synlige taksperrer og liggende (sekundære) bjelker. Oppå dem er det stående (vertikalt) undertak i tre, dekket med skiferstein oppå. Flere steder kan man se rett gjennom taket. Dette skyldes blant annet forskyvninger av konstruksjon og steiner som følge av utglidning av grunnmur mot øst.

Elektriske lysrør er seriekoblet med lys i verkstedet.

Klargjort med 3-fas strømmuttak.

Tilstand:

Gulvet er flere steder i dårlig stand (råtnet). Taket er i dårlig stand og trenger tetting. Råteskade i innvendig hjørnet ut mot tunet.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Skifertaket må tas av, undertaket skiftes, og man må muligens bytte ut enkelte konstruktive deler der vannet har hatt tilgang over lengre tid. Skifertaket må renses og vurderes ift ny montering. Forhåpentligvis er det mulig å gjenbruke de fleste av steinene, og kun supplere der steiner er ødelagt eller mangler. Hvis ikke må man vurdere om nytt tak skal være av skifer eller annen takteking.

Gulvet – eller i alle fall deler av det – må byttes etter at låven er jekket opp og stabilisert med utbedret grunnmur mot øst, og taket er tettet. Andre etasje i låven er antakelig det som opplagt har størst bruksverdi på grunn av stor gulvflate og god takhøyde. Ankomst via låvebru kan lette på krav ift universell utforming, og gjør at lokalene i 2. etasje kan være uavhengige av adkomst via første etasje. Det kan være nyttig å etablere flere vinduer, fortrinnsvis i ytterveggen mot øst. Alternativt kan man etablere vindu i gavl mot sør og/eller gavlvegg mot nord.

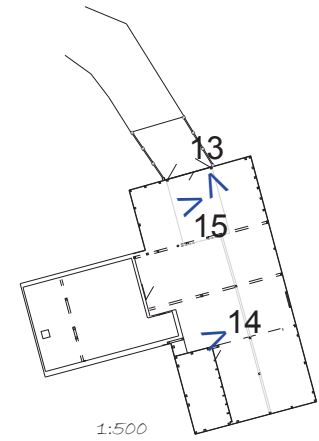
13

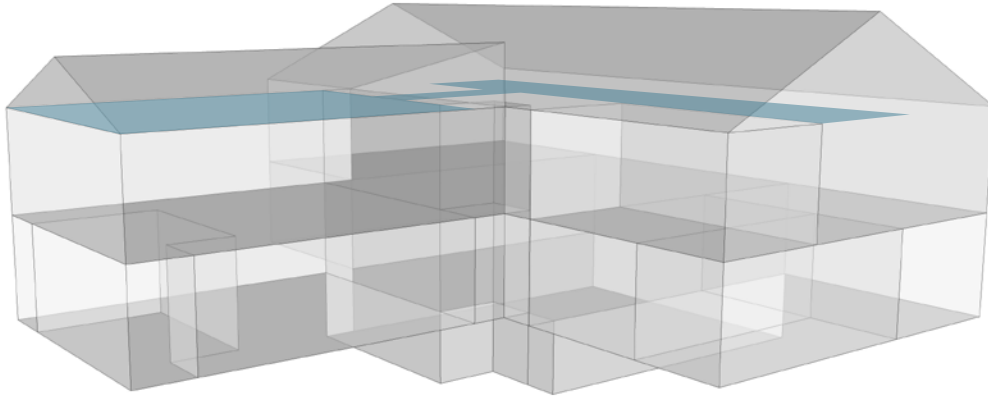
14

15

HØYLOFTET PÅ LÅVEN

Man kan velge å beholde dagens hevede høyloft – høyde mellom gulv og høyloft er tilstrekkelig til at man kan gå og bevege seg under – eller fjerne selve gulvflaten på høyloftet slik at takhøyden oppleves i sin helhet.

Høyloftet har sine kvaliteter, og kan fungere som en hems, åpen eller mer lukket ned mot hovedrommet. Oppå høyloftet har man god takhøyde, man kommer nærmere taket, slik at man kan oppleve dette, man har mulighet til å få overblikk over det som foregår nede i selve låven mens man selv er mindre eksponert. Høyloftet strekker seg også inn over verkstedet, men her er det lavere under taket, og mindre anvendelig for opphold. Det er likevel poensiale til å opprette lagerlokaler her dersom man veger å ta i bruk høyloftet, for eksempel bord og stoler som ikke er i permanent bruk.

Ved fjerning av gulvet på høyloftet er man mer fri ved utforming av arealene i andre etasje, og det gjør at man også kan tenke i høyden når man tar for seg prosjektering her. Man kan etablere "boks i boks" eller ulike gulvnivåer for å markere ulike soner eller aktiviteter.

16

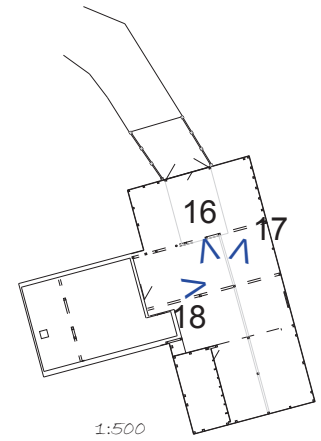
17

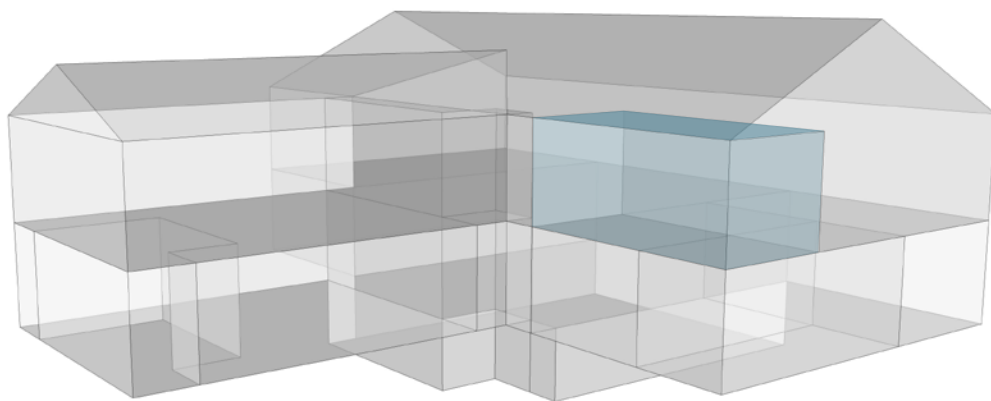
18

19

AVDELT ROM OPPE PÅ LÅVEN

Beskrivelse:

Dette rommet er avdelt med en nyere vegg som består av stenderverk med liggende panel på den siden av vegg som vender ut mot det store låverommet. Bakgrunnen for indelingen av dette rommet, var at tidligere eier hadde sponavsug tilknyttet verkstedet som hadde oppsamlingsplass her. Dette er en lett og midlertidig konstruksjon som enkelt kan fjernes.

Tilstand:

Som ellers oppe i 2.etasje ser konstruksjonen ut til å være i god stand, men gulvet er ikke trygt og taket er ikke tett.

Muligheter og eventuelle tiltak:

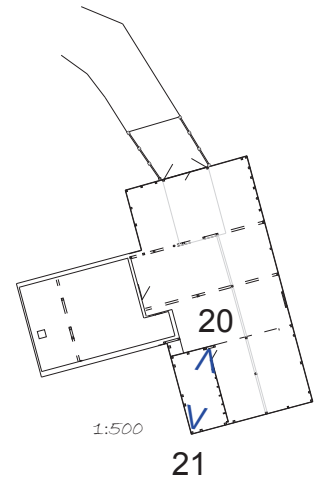
Dette rommet kan - og bør bli - en del av det store låverommet. Den midlertidige vegg bør fjernes. Gulv og tak bør utbedres.

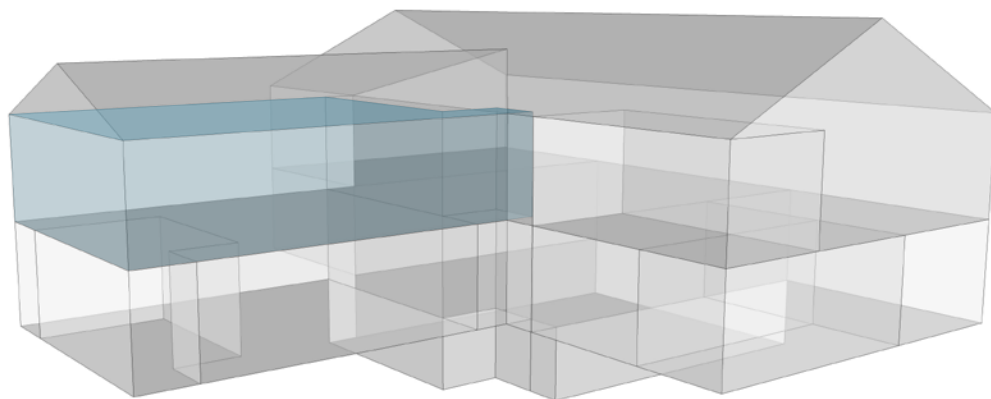
20

21

SNEKKERVERKSTEDET

Beskrivelse:

Middels stort og isolert rom, med nytt panel på veggene. Malte plater på gulv. Panel i tak, takbjelkene er så vidt synlige bjelker. En søylerekke "deler" rommet i to områder. Ett vindu ut mot tunet. Pipe fra fyrrom under. Langs nordveggen er det montert benkeskap og -skuffer for oppbevaring. Lys og strømuttak er montert.

Tilstand:

God. Noe dårlig håndverk under oppussing kan/bør gjøres på nytt.

Muligheter og eventuelle tiltak:

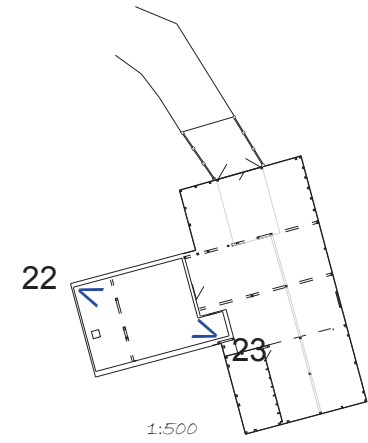
Tidligere eier innredet dette rommet til snekkerverksted. Håndverksmessig er det ikke helt optimalt, eksempelvis er panel på vegg ikke alltid festet til NOE. Deler av panelflatene er løse, og burde ha hatt stabilt og jevn stenderverk bak seg. Taket er heller ikke utført så flott fra et estetisk perspektiv; bjelkelag bør enten være SYNLIG eller Usynlig, her titter de så vidt frem mellom panelbordene, noe som gir en uheldig visuelt uttrykk. Men rommet er i alle fall isolert, og er sånn sett klart til bruk for det meste.

22

23

LÅVEBRUA

Beskrivelse:

Opprinnelig steinmur, men tredekke og –konstruksjoner antakelig av nyere dato. Forsterket med stålbjelker under dekket. Rekkverk langs tredekket er også av nyere dato (tilført i løpet av de siste 15 årene).

Tilstand:

Deler av steinmuren er rast ut. Overflaten – der man går/kjør på muren – er lavere enn på sidene, og burde kanskje heves.

Muligheter og eventuelle tiltak:

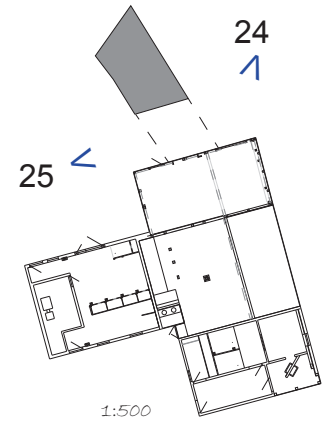
Der låvebrua består av steinmur, er selve dekket sunket noe ned. Dette burde fylles ut. I den sammenheng er det mulig å forlenge låvebrua noe, slik at stigningen blir mindre bratt, og låvebrua blir lettere å forsere. Utskifting av gammelt tredekke vil være en fordel, og da bør det legges til rette for at det også skal være trygt å gå opp låvebrua når det er vinter og glatt. Dette kan gjøres ved valg av underlag, eller bruk av spiler som skaper en mer ujevn overflate.

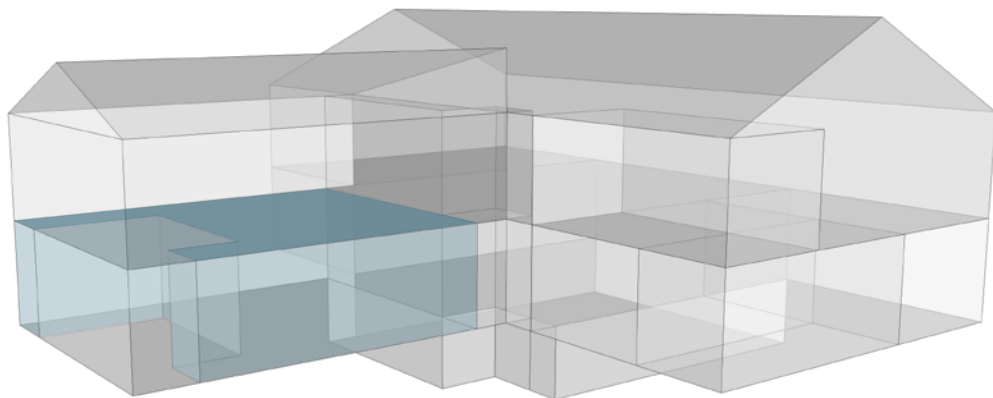
24

25

FJØSET

Beskrivelse:

Fjøset i 1. etasje er utført som en laftet tømmerkasse. Veggene er eksponerte tømmervegger. Gulvet er i støpt betong, med renne til å håndtere møkk og avfall. I taket: eksponert bjelkelag. I vestenden av fjøset er det i dag bygd inn et fyrrom for oppvarming av gulvvarme og varmtvann til det hvite hovedhuset. (Kårboligen har anledning til å koble sin varmtvannstank på dette systemet ved behov, for eksempel lengre strømbrudd.)

Veggene rundt fyrrommet er kledd i gipsplater både på innsiden og ut mot fjøsrommet. I fjøset står det fortsatt innredning (båser) etter storfedrift, men antakelig er to av disse båsene fjernet for å gi plass til fyrrommet. Det ser ut som om det opprinnelig har vært syv båser. Fjøset har flere dører og vinduer, så adkomst og eventuelt frakt av ting ut og inn er enkelt, og en god del dagslys kommer inn på dagtid. De to vinduene mot tunet ble i 2014 erstattet av midlertidige "vinduer" – ramme med pleksiglass. I sørøstre hjørne står en stige opp til et lukket hull i taket. Her har det antakelig vært mulig å ta ned høy fra høylageret på låven, men dette er nå tettet igjen og isolert opp mot snekkerverkstedet.

Luke inn mot fraukjelleren.

Ett elektrisk lys er montert her.

Tilstand:

Ved tilsyn av overflater ser både gulv og vegger ut til å være i god stand. Deler av grunnmur i naturstein mot sør (mot tunet) har rast ut, slik at tømmerveggen "henger i løse lufta". Dette bør tettes, både av tekniske og estetiske grunner. Mindre skittent enn de fleste rom i 1. etasje av låven.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Ettersom fjøset allerede er noe amputert av fyrrommet er ny bruk noe begrenset. I dag er fjøset hovedsakelig brukt som vedlager i tilknytning til fyrrommet. Hadde fjøset stått mer uendret i dag (les: uten fyrrom), hadde flere av rommets kvaliteter fortsatt vært intakt.

Ved ny bruk bør gipsveggene kles med et annet materiale, enten noe som harmonerer med det gamle, eller noe som kontrasterer på en god måte, for eksempel høvlet stående panel malt i hvit høyglans for å skape kontrast til de grove og mørke tømmerveggene, slik at man unngår "uferdige" grå gipsvegger. Ved innføring av aktiviteter som krever oppvarmede lokaler, må det selvfølgelig isoleres, helst på utsiden av tømmerkassen slik at uttrykket i interiøret bevares mest mulig. De to vinduene mot tunet bør byttes ut med ordentlige vinduer som kan åpnes.

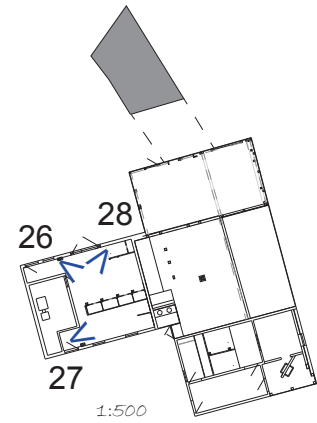
26

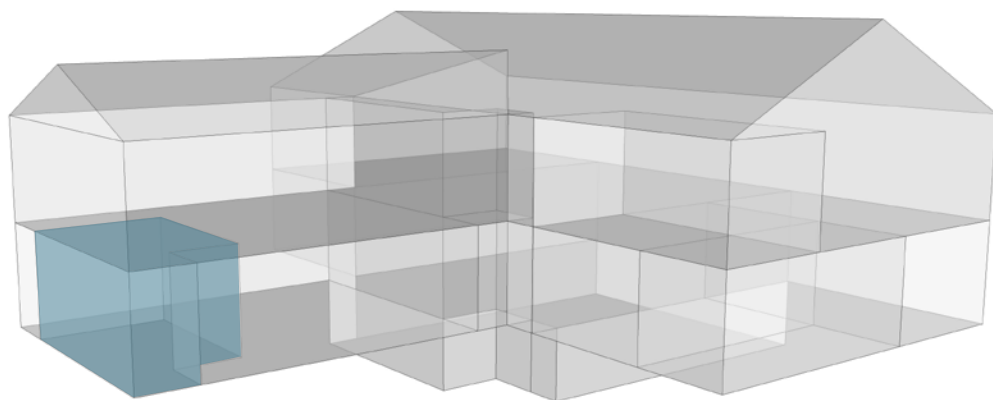
27

28

FYRROMMET

Beskrivelse:

I perioden 2003-13 ble det etablert fyrrom i deler av fjøset. Fyrrommet sikrer oppvarming av varmtvann og vannbåren varme i våningshuset. Kårboligen kan også koble sin varmtvannstank på dette systemet. Alternativt kan man bruke parafin eller elektrisk oppvarming av vannet.

Gulvet er støpt betong, veggene er kledd med gipsplater. Brannjør i metall.

Tilstand:

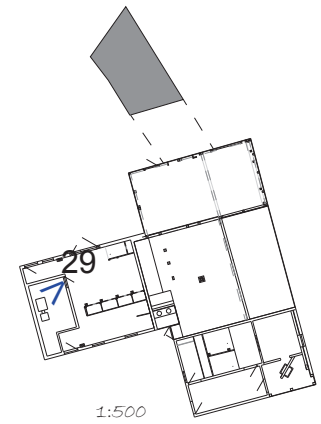
God teknisk stand. Dårlig utlufting, så ved fyring blir det røykfyllt i rommet.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Fyrrommet er ikke en funksjon som blir fjernet, selv om man skulle ønsket av fjøset fortsatt stod slik det var da det ble brukt til storfe.

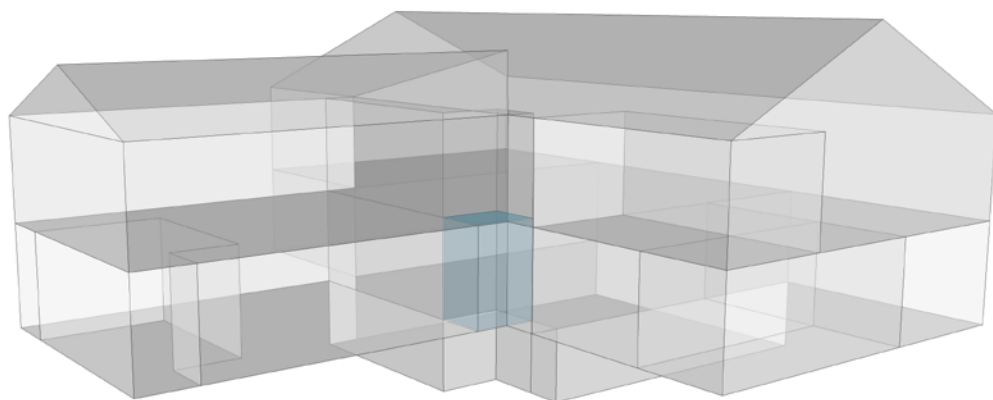

29

41

UTEDOEN

Beskrivelse:

Utedoen har plass til to. (Sittebenken antyder at det har vært en tredje sitteplass der den er kappet til inn mot den ene veggen.) Panel på vegger, jeg antar at dette er av nyere dato. Eksponert tømmervegg mot fjøset. Tregulv. Vindu over døra slipper inn dagslys.

Tilstand:

God. Materialer ser nye ut. Mindre skittent enn mange av de andre rommene i låven. Store råteskader i taket i kroken av låven. Stolpen som skulle stått i hjørnet (over dette punktet inne på utedoen) er fjernet pga råte.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Utedoen er en kuriositet. Den kan fint stå slik den er, men dersom man trenger plassen til noe annet, antar jeg at man fint kan fjerne denne. Jeg antar at det "alltid" har vært en utedo her, med bakgrunn i fundamenter og luke mot fraukjeller, men jeg syns materialer og inntrykket generelt virker for rent og pent til å være så gammelt som man skulle tro. Jeg mistenker at en tidligere eier – på et tidspunkt etter at vannklosettet ankom gården – har oppgradert utedoen. Dette er både bra og dårlig; bra fordi den fint kan stå slik den er, dårlig fordi den dermed også har mindre verdi som del av "den opprinnelige låven".

30

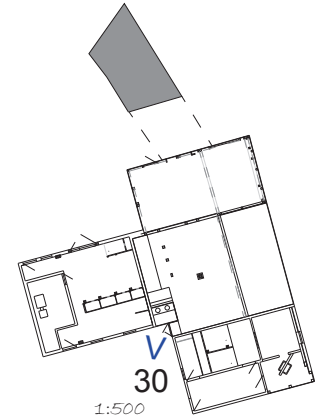
31

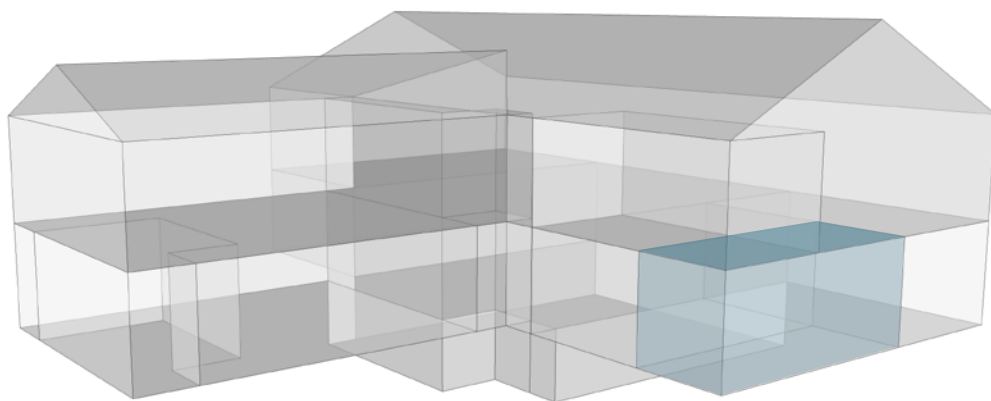
32

33

STALLGANGEN

Beskrivelse:

Adkomst til stallen og grisebingen via stallgangen. Bredt panel både i gulv, vegger og tak. Synlige bjelker i taket. To dører inn til stallen til venstre, en dør til grisebingen rett frem.

Tilstand:

God. Trege dører.

Muligheter og eventuelle tiltak:

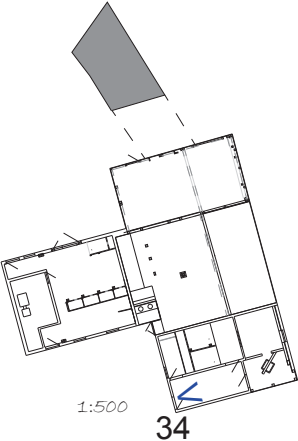
Ved ny bruk må man vurdere om rominndelingen i denne delen av låven - med stallgang, stall og grisebinge - skal opprettholdes eller endres. Isolasjon kreves dersom man planlegger bruk som krever dette.

34

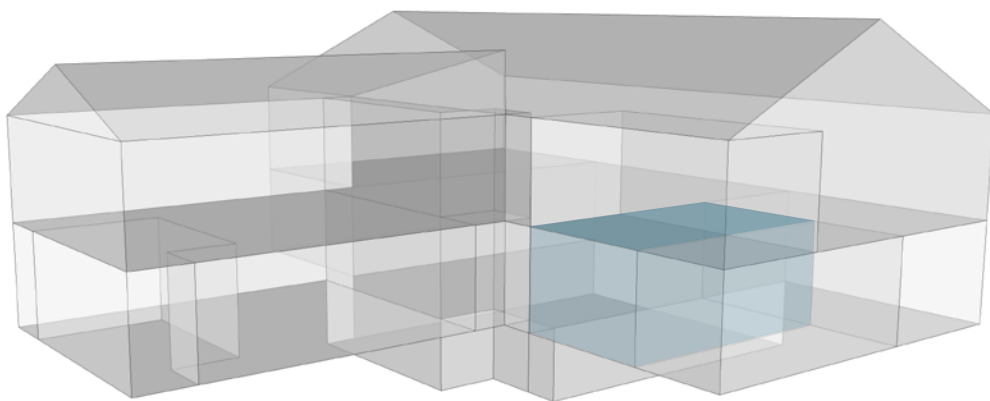

35

34

STALLEN

Beskrivelse:

Stallen har adkomst fra tunet via en gang (som også leder til grisehuset). Her er veggene utført i brede liggende plankebord, og gulvet av plank/be-tong??. Det er innredet med to bokser, og disse har et noe hevet tregulv. Stallen har et vindu ut mot tunet, og på motstående vegg - inn mot grisehuset - er det et større vindu. Dette fører til noen grad av gjennomlys gjennom stallen og grisehuset, som også har vindu på ytterveggen på omtrent samme linje som de to i stallen. I nordvestre hjørne av stallen står en stige opp til en luke i taket. Her har det antakelig vært mulig å hente ned høy fra høylageret på låven.

Luke inn mot fraukjelleren.

Her en ingen lys eller strømmuttak, men flere strømkabler er å se. Disse er antakelig kun "transportkabler" som fører strøm fra låvebygningen til garasjen.

Tilstand:

Skittent.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Som stall fungerer nok ikke stallen i dag. Den er trang og mørk, og jeg vil anta at det er upraktisk å få inn hester der via den lille gangen med lave dører. Mating, stell og oppbevaring i tilknytning til hestehold krever antakelig mer enn det er rom for her.

Ved ny bruk av stallen må man nok tenke helt nytt. Innredning med hestebokser må fjernes, selv om dette kan virke litt dramatisk og trist å miste en slik viktig del av rommets og låvens historie. Overflater må rengjøres, isolasjon og nye overflater kan vurderes dersom ny bruk krever det.

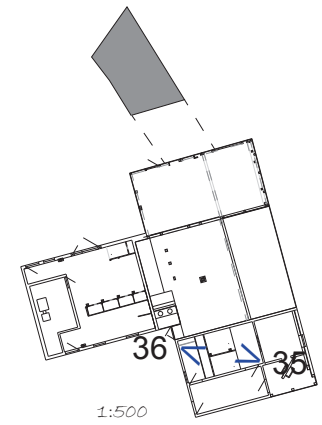
35

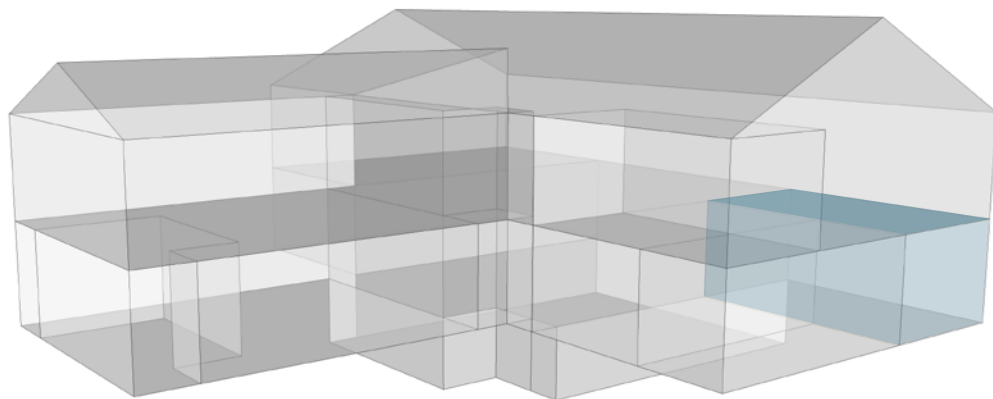
36

37

GRISEHUSET

Beskrivelse:

Grisehuset har adkomst via den samme gangen som stallen. Her har deler av betonggulvet rast ut i låvens sørøstre hjørne. Det betyr at det ikke finnes noen grunnmur på sørveggen, det er åpent ut og ned mot baksiden av låven. Veggene i grisehuset er stort sett i malt teglsteinsmur. Ytterveggen mot øst har stenderverk og kledning utenpå murveggen. Veggen mot sør har ikke mur, kun stenderverk og kledning. Her finnes fortsatt spor etter inndeling av rommet; de lave murene som deler inn i binger står fortsatt, samt en foringsstasjon. Hengsler tyder på at det har vært en lav port i tilknytning til de lave murene. Mot øst har grisehuset vindu i ytterveggen og mot vest et vindu inn til stallen. Luke inn mot fraukjelleren.

Tilstand:

Grunnmur og gulv er i delvis dårlig stand, og må bygges opp igjen. Murvegger er også i noe dårlig stand. Skittent.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Det er lite sannsynlig at dette rommet noen gang får besøk av en gris igjen, så hvis dette rommet skal tas i bruk blir det til noe annet enn grisehold. For hele låvens stabilitet er det viktig at grunnmurer og gulv utbedres. Murveggen må enten repareres eller rives. De lave bingemurene bør antakelig rives, med mindre man klarer å integrere disse i innredningen knyttet til ny bruk.

Vindu i yttervegg bør byttes.

Isolering må vurderes etter krav eller behov ved ny bruk.

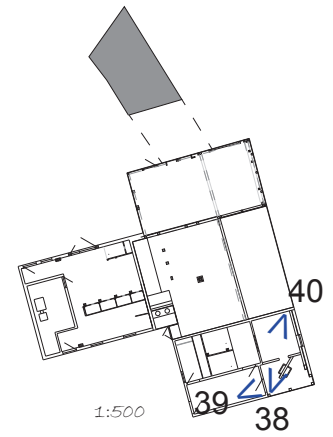
38

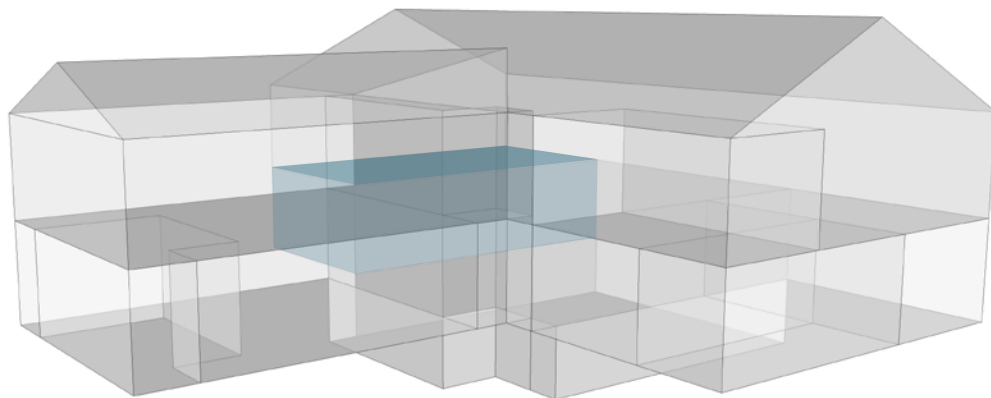
39

40

SMÅFEFJØS (?)

Beskrivelse:

Et åpent rom med tre yttervegger bestående av stenderverk med kledning utenpå. Noen stendere er av nyere dato. I hjørnet mot nordøst er det dobbelt opp med stendere, da den opprinnelige veggen har sklidd ut med grunnmuren. Nye stendere med bunn- og toppsvill står antakelig der den opprinnelige veggen burde ha stått. Halvvegg mot fraukjeller, ellers åpent mot fraukjelleren, som er delvis overdekt i en høyde på ca 150 cm over dette rommets gulvhøyde. Jordgulv. En bunnsvill går på tvers over gulvet med en bærebjelke i taket over; har dette kun vært for avstiving eller har det vært inndeling av rommet? Det er to porter i ytterveggen inn til rommet, en enkel og en dobbel. Ingen vinduer.

Tilstand:

Yttervegg og grunnmur mot øst har sklidd ut. Treverk ellers virker i god stand.

Muligheter og eventuelle tiltak:

Grunnmur og yttervegg må jekkes opp, forsterkes og stives av. Gulv må ubedres hvis man skal ta det i bruk. Lukking mot fraukjeller, eventuelt åpent mot fraukjeller hvis fraukjeller får tett yttervegg mot øst. Isolasjon hvis ny bruk har krav/behov for det.

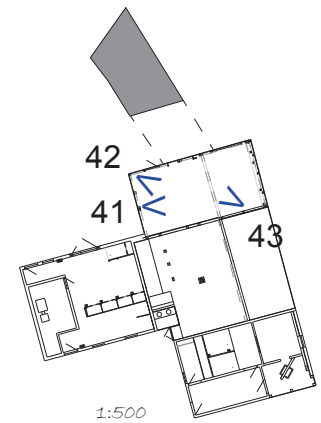
41

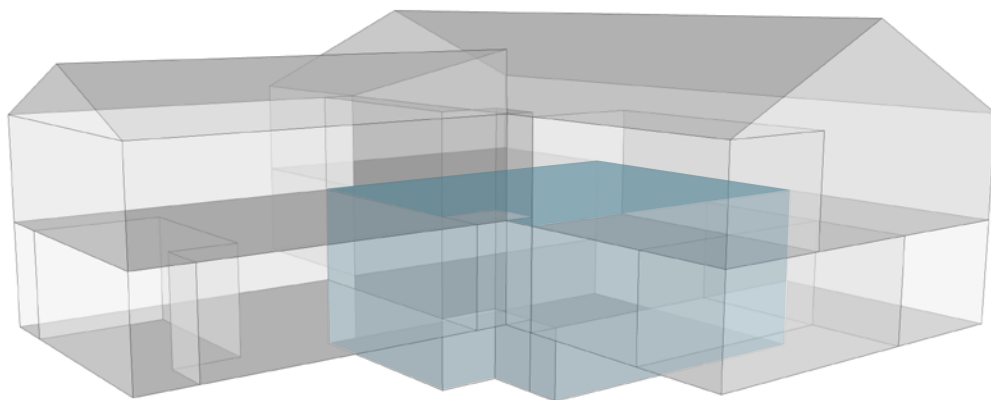
42

43

FRAUKJELLEREN

Beskrivelse:

Et stort, åpent rom med god takhøyde. Der er ingen vegg mot øst, her er det åpent ut på grunn av behovet for utkjøring av frau da låven var i tradisjonell drift. Rommet har jordgulv og man får følelsen av å være ute. Veggene fremstår som yttervegger. Natursteinsmur opp til ca 150 cm høyde. Over dette er det panel/kledning mot sør (stall og grisehus), tømmervegg mot vest (fjøs) og delvis panel/kledning mot nord (hesterom/småfjøs). I sørvestre hjørne ser man utedoen, med luke for avfallshåndtering. Avfallsluker fra grisebinge, stall og fjøs er også synlig. I indre halvdel av fraukjelleren (mot vest) har man et lavere tak og en takhøyde på ca 000 cm, dette ble beskrevet som "delvis overdekt over fraukjeller" når man så dette taket fra hesterommet/småfjøs. Taket i ytre halvdel av fraukjelleren (mot øst) er gulvet til låven i 2.etasje, og takhøyden er ca 000 cm.

Tilstand:

Natursteinsmur er av usikker kvalitet. Skittent! – kanskje ikke så rart..

Muligheter og eventuelle tiltak:

Fraukjelleren vil antakelig kreve lukking med vegg mot øst ved ny bruk. Det er da en stor fordel å etablere en ny dør i ytterveggen, både for transport og logistikk, og som alternativ adkomst og rømningsvei. Gulv må utbedres dersom rommet blir et "inne-rom". Mur i naturstein er av uviss kvalitet. Visuelt er muren nydelig og av høy "opprinnelig" kvalitet, men den må muligens forsterkes/støttes (med påstøyp?), noe som hadde vært trist fra et estetisk perspektiv. Mulighet for å lukke til hesterom/småfjøs, men det er også mulig å holde det åpent mellom de to rommene. Tømmerveggen mot fjøset har også potensielt høy estetisk verdi, og bør prioriteres tatt vare på og beholdes eksponert. Isoleres hvis ny bruk krever/har behov for det.

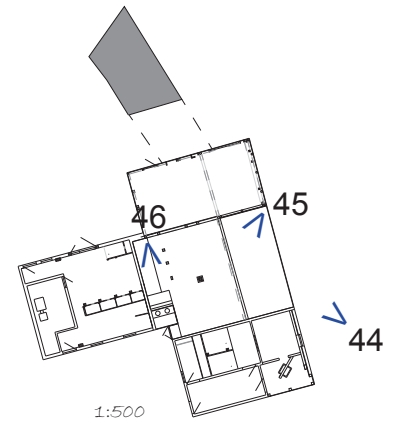
44

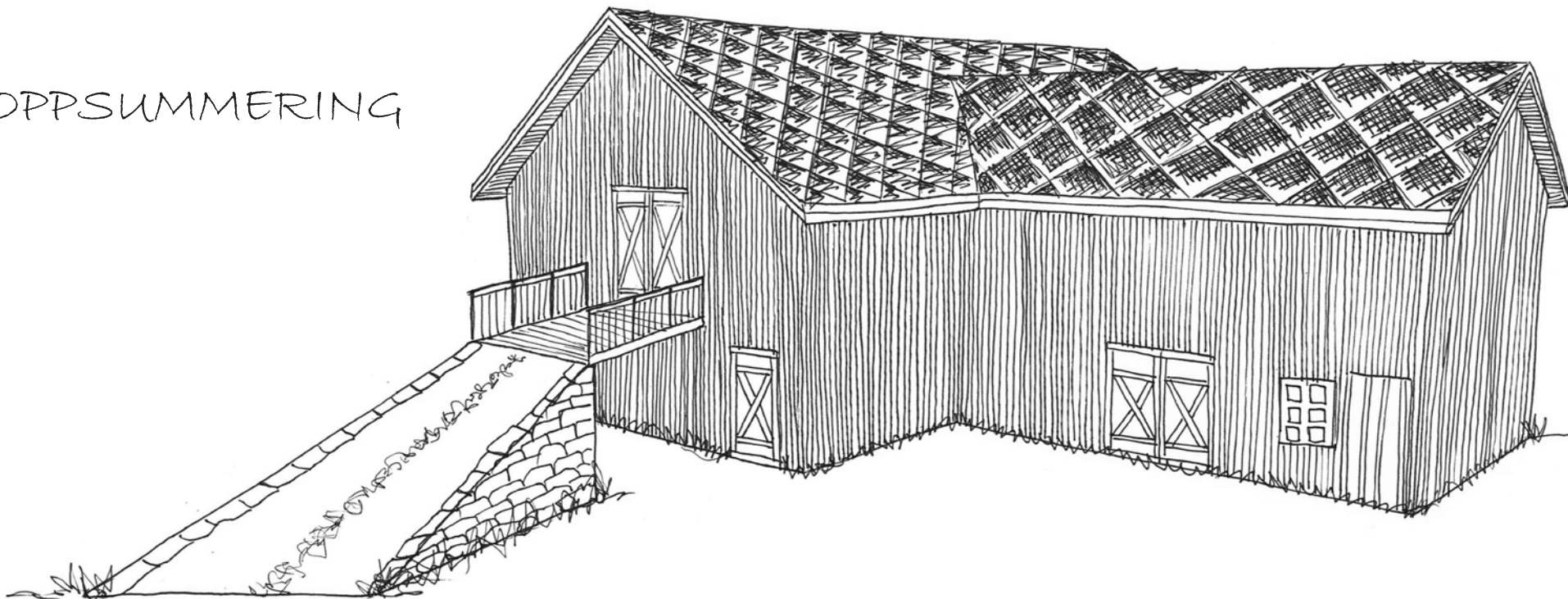
45

46

OPPSUMMERING

Låven på Solheim krever mye vedlikehold hvis den fortsatt skal stå i fremtiden. De største og viktigste oppgavene er å jekke opp låven, sette i stand grunnmuren og tette taket. Råttent treverk i kledning, gulv og takkonstruksjon må byttes. Disse tiltakene er nødvendig bare for at bygningen skal stå. I tillegg kommer tiltak knyttet til endring av bruk, som på sikt vil være avgjørende for at låven fortsatt overlever i fremtiden.

Mye av konstruksjonen i låven er derimot i god stand, og låven har mange viktige karaktertrekk som er viktige å ivareta, både for bygningen i seg selv, og for gårdstunet som helhet.

47

48

49

50

